Csak olvasótermi használatra!
C
2303

בית אל

100.

ISTEN HÁZA.

PÉCS VÁROSI MUZEUM KÖNYVTÁRA

BESZÉD,

MELYLYEL A PÉCSI ZSINAGÓGÁT 1869-ik ÉVI JULIUS 22-én

FELAVATTA

LŐW LIPÓT,
SZEGEDI FŐRABBI.

Fischer Ivor
35167

SZEGEDEN,
NYOMATOTT BURGER ZSIGMONDNÁL.
1869.

MEGYEI KÖNYVTÁR
H
PÉCS

Leltári szám:
36790
Leltározatott:
192 5 11 hó 16 n.

ELŐIMA.

Tégedet buzgó ájtatossággal imádva, borulunk le előtted, örökkévaló, mindenható Isten. Dicséretet rebegnek tenéked erőtelen ajkaink.

Hála, forró hála tenéked, atyai gondviselőnk! Menynyei oltalmad szárnyai alatt s kimeríthetlen áldásod segélye által szerencsésen elkészült e ház, melynek ünnepélyes fölavatására összeseregeltünk ezen örvendetes, magasztos órában.

Áldásod müve a kitartó és ernyedetlen buzgalom, melylyel e békés, egyértelmű és áldozatra kész gyülekezet templomának elkészítését véghez vitte.

Áldásod müve az okos és óvatos tapintat, melylyel a gyülekezet gondnoksága és a templomépítés bizottmánya eljártak, hogy a szent vállalat ellen feltornyosodó akadályok és nehézségek talpraesett működésük által legyőzettessenek.

Áldásod müve a barátságos, sőt testvéri részvét, melylyel e mivelt, felvilágosult s türelmes város a templom építését gyámolította, s templomszentelési ünnepélyünk iránt viseltetik.

Áldásod müve a dicséretes foganat, melylyel a derék építész és a szorgalmas munkások a szentség előállítását befejezték.

Légy dicsérve, Istenünk és Urunk, öröktől fogva örökké.

Tégedet illet a nagyság, a hatalom, a dicsőség, a

győzelem és a felség. Mind, a mi az egen és földön van, a tiéd. A mit kezedből vettünk, azt adjuk és szenteljük tenéked!

Te, Urunk Istenünk, a sziveket vizsgálod és öszinteséget szeretsz. E gyermekeid szivük öszinteségéből áldoztak a templom elkészítésére. Őrködjél lelkületük felett, hogy szívük mindig Tereád legyen irányozva. [1])

Igy szólt hozzád Dávid szolgád, és te, Uram, meghallgatád szavát és könyörgése füledbe jutott.

Hallgass meg minket is, irgalom atyja. Áraszd kebleinkbe az ájtatosság és emelkedettség szellemét, hogy hajlékod fölavatása szívvel és lélekkel eszközöltessék.

Légy magasztalva, Istenünk, őseink Istene, a világnak királya, hogy szent igéddel megajándékoztál.

Tőled megáldva és termékenyítve sikeresen hasson a hivek szivére az ige, mely általam és lelkes társam által fog hirdettetni neved szentelésére, e gyülekezet hálás örömére, s ezen házad fölavatására.

Engedd, Uram, hogy templomszentelési ünnepélyünk által is valósuljon Jésajás prófétád által tett igéreted: *„A mint öntök vizet a szomjazó földre és folyókat a szárazra, ugy öntöm ki lelkemet magvadra és áldásomat csemetéidre. És nönek, mint a füvek között, mint a füzfák kútforrások mellett. Emez azt mondja: én az Uré vagyok; amaz Jákob nevéről neveztetik, s amaz bejegyzi kezét az Urnak és Izrael nevéről hivattatik* [2])

Amen.

[1]) *Krón. I. k. 29, 10—17.*
[2]) *Jesaj. 44, 3—5.*

ALAPIGE.

Mily gyönyörü a te szereteted Isten!
És az ember fiai árnyékod szárnyai alá menekülnek:
Házad böségén felvidámulnak,
Örömeid folyójából itatod öket.
Mert nálad van az élet kútforrása,
A te világosságodban látunk világosságot.
Tartsd meg szereteted azoknak, kik tégedet ismernek,
S boldogságodat azoknak, kik egyenes szivüek.
Zsolt. 36, 8—11.

Nagyrabecsült gyülekezet, tisztelt hallgatók!

Hogy az Istenség mindenütt jelen vagyon; a megmérhetlen világ egyes részeit betölti, s bármily teremtmény létezésére s fenntartására közvetlenül behat, — azt szent könyveink a legvilágosabb s legnyomatékosabb szavakkal tanusítják.

Mózes szól a jelen hétnek parasájában: „*Tudd meg mai napon és vedd szivedre, hogy az Ur a valódi Isten ott fent az égben s itt lent a földön, senki más!*“ [1])

Jésajás hallotta az angyalok dicsénekét, mely mai napig egyik alkatrésze a zsinagógai istentiszteletnek: „*Szent, szent, szent a seregek Ura, az egész föld telve van dicsöségével.*“ [2])

Jeremiás szólt az Ur nevében: „*Vajjon csak a közelben vagyok én Isten s nem a távolban is? Elrejtözhetik-e valaki oly titkos helyen, hogy én ne venném észre? Nem töltöm-e én be az eget és a földet?*“ [3])

[1]) *Móz. V. k. 4, 39.*
[2]) *Jesaj. 6, 3.*
[3]) *Jer 23, 23. 24.*

Szívrehatólag szól a szent zsoltárnok: „*Hová menném lelked elöl, — hová futnék szined elöl? Ha az égre emelkedném, ott vagy; ha az alvilágba szállanék, te vagy jelen. Ha a hajnal szárnyait lebegtetném, ha a tenger végén telepedném le; ott is kezed vezérlene s jobbod tartana!*“ [1])

Ezekből természetesen következik, miként az Istennek, a mindenütt jelen lévőnek, nem lehet építeni lakhelyet, a mint földi királyoknak építenek palotákat, vagy a mint a pogány istenségeknek majd magas hegyek, árnyékos bokrok s magányos barlangok, majd csergedező források, csendes tavak és rohanó zuhatagok kedvenc lakhelyeknek felavattattak. A valódi Istenség lakhelye a mindenség.

Ezen értelemben szól Mózes a jelen hét parasájában: „*Hol van a nagy nemzet, melyhez isten oly közel volna, mint Urunk Istenünk mihozzánk, valahányszor imádkozunk hozzá.*“ [2])

„*Vajjon*“, — igy szól Salamon király a jeruzsálemi templom beavatása alkalmával, — „*vajjon valóban lakik-e Isten a földön? Hiszen a mennyek és a mennyek mennyei nem foghatnak be tégedet, minél kevésbé e ház, melyet építék!*“ [3])

Hasonlóképen szól Jésajás az Ur nevében: „*Az ég az én székem és a föld lábam zsámolya; hol volna a hely, melyet nékem építenének, hol volna nyughelyem!*“ [4])

Más részről azonban nem lehet tagadni, miként a szentirás is ismeri Isten lakását, Isten házát.

---

[1]) *Zsolt. 139, 7—10.*
[2]) *Móz. V. k. 4, 7.*
[3]) *Kir. I. k. 8, 27.*
[4]) *Jesaj. 66, 1.*

Mózes frigysátora Isten *lakásának*,[1]) Salamon és Zorobábel temploma *Isten házának* neveztetett.[2])

Hogyan értsük e megnevezést, melyet valamennyi mivelt nemzet a szentirásból elsajátított? Nem áll-e ellentétben az Istenség mindenütt jelenlétével? Miben áll ezen épület sajátsága, minélfogva Isten házának felavattatik?

E kérdés vegye igénybe ájtatos elmélkedésünket; alapigénk kimerítőleg válaszol rá.

A szent zsoltárnok ugyanis azt tanítja, miként a hivek a közistentiszteletnek szent helyén:

I. a templom bőségéből felvidámulnak;

II. isteni örömök folyójából merítenek;

III. az élet kútforrását találják;

IV. az Isten világosságában látnak világosságot.

Ime, ez a négy jogcim, mely az Istenház megnevezését igazolja.

Az Örökkévaló legyen segítségemre, hogy a szent zsoltárnok eszméit kellőleg megfejtegessem, s hogy fejtegetésem viszhangra találjon fogékony szivetekben, k. atyámfiai. Ez által az Isten előtt is kedves lesz a bizalmas, engem nagyon kitüntető meghivás, mely kedvező alkalmat nyujt arra, hogy e mivelt, lelkes, dicső multú városban, s e diszes, tiszteletre méltó hallgatóság előtt hirdessem Istenem szavát.

I.

„Mily gyönyörü a te szereteted, Isten, és az ember fiai szárnyaid árnyéka alá menekülnek. Házad bőségéből felvidámulnak.“

A bőség az első sajátság, melyet a szent zsoltárnok a templomnak tulajdonít.

[1]) *Móz. III. k. 17, 4.*

[2]) *Kir. I. k. 3, 1. Ezdr. 3, 8. 11. Hagg. 1, 9.*

Milyen e magasztalt bőség, melylyel a közájtatosság helye a hiveket felvidámítja?

Ez nem egyéb, mint bősége az Isten szeretetének, melynek nyilatkozó nyomdokai leginkább a templomban fedezhetők és találhatók fel.

T. hallgatók, távol maradjon tőlünk minden túlzás. Ne vonakodjunk megvallani, miként a mennyei atyának szeretete nemcsak az oltár előtt, hanem a természet nagy és tágas templomában is nyilatkozik.

Régi hagyomány szerint Ábrahám, Izrael ősatyja, épen a természet gondos szemléletének kezén vezettetett arra, hogy megismerje az egyetlenegy élő Istent.

„Kit dicsér a föld és a nagy ég, ki egy szavával híva létre mindent, s kinek pillantásától függ ismét a vég.“

Izrael prófétái és költészei nyilt és éles szemmel tekintették a természetet, ez által valódi müvészeti, elenyészhetlen becsü ömlengésekre lelkesülvén. Előttük az egész természet nem egyéb, mint az Isten szeretetének nagyszerü s felséges kinyilatkoztatása.

Philo, a nagyhirü bölcsész, kinek munkái a római közkönyvtárakban ki voltak állítva, és Flavius Joséphus, a hirneves történetiró, azt tanították, miként Mózes frigysátorában az egyetemes természet tükröződött vissza.

Szerintük a frigysátor két külső alkatrésze a földet és a tengert, benső alkatrésze, a szentek szentje, az eget jelenti.

Az aranyos asztal tizenkét kenyerével az évre mutat tizenkét hónapjával.

A hétkaru aranylámpa a hét bolygó-csillagra emlékeztet.

A négy szövet, melyből a kárpitok és függönyök készíttettek, a négy elemet tünteti elő: a földet, a vizet, a tüzet és a levegőt.

Ezeknél fogva az emberkéz alkotta templom csak gyenge képmása vala a nagy természetépületnek, mely annak szavára jött létre, „*ki szól s megtörténik, parancsol, s előáll.*“ [1])

Tudva van előttetek, k. atyámfiai, ama régi szokás is, melynél fogva a vallásos izraelita arra van utasítva, hogy a természet különböző tüneményeit, a mennydörgést, a villámlást, a szivárványt, a tavasz fölvirradását, a Mindenható dicséretével üdvözölje.

Mit jelent e szokás? — Azt jelenti, miként a vallásos ember nem elégszik meg avval, hogy szemei a természet művein csüggjenek. Lelke felemelkedik a világ alkotójához s fenntartójához, kinek szeretete a természet minden mozzanásaiban mutatkozik, Jésajás szavai szerint: „*És kitünik az Ur dicsősége, és meglátja együtt minden ember, hogy az Urnak szája szól*“ [2]) a mindenségből, a világ egyes részeiből, a természeti erők szüntelen munkálódásából.

De a mi saját életünk is, bájaival és bajaival, örömés ürömnapjaival, fáradozása s nyugalmával, mindennapisága és lélekemelő óráival, mi ez egyéb, mint az isteni szeretet és irgalom folytonos kinyilatkoztatása?

Azonban ismeritek természetünk és lényünk tökéletlen voltát, gyengeségét, gyarlóságát, minélfogva nem vagyunk mindig képesek s nem mindig hajlandók, az Isten szeretetének nyomdokaira jutni.

Az Isten szól, de mi nem hallgatunk szavára.

---

[1]) *Zsolt. 33, 9.*
[2]) *Jesaj. 40, 5.*

Gondviselése saját utain jár, céljainknak nem felelvén meg mindig.

Vannak esetek, hol sokáig, talán a sírig, epedünk egy földi remény teljesülése után; de mindig akadályok gördülnek utunkba és szomjunk le nem csillapodik.

Némelykor boldogító viszonyok édesítik életünk óráit; de *„a szárnyas idö hirtelen elrepül, s minden míve tünö szárnya körül lebeg.“*

Történik az is, hogy ballépés részünkről válaszfalat emel Istenünk és magunk közé. Vagy leverve, lehangolva, elkedvetlenítve érezzük magunkat, a nélkül, hogy tudnók, miért és mi okból.

Oh mondjátok meg, ájtatos hallgatóim, mi szabadítja fel a lelket e szomoru gyötrelmes állapotból? Hová menekül a szorongó sziv? Merre fordul bajában és bujában?

Az Isten oltárához folyamodik, szólván Dáviddal: *„Hogy szeretetedröl, Uram, ujra megemlékezzem, házadba megyek, és szent templomodban ájtatossággal fohászkodom hozzád.“* [1])

Itten talán sikerül felvergődnöm a mélységből, melybe sülyedtem, s tiszta fogalmat nyernem az embernek létéről s rendeltetéséről, és saját sorsomról is.

Talán magasztos eszme szikrázik elmémben, nemes érzelem ébred szivemben, helyes és alapos világnézet felderíti láthatáromat, lecsillapulva érzem magamat, s Istenemmel kibékülve.

Mert hányszor leltem az Isten oltára előtt tünödésemben uj enyhülést, csüggedésemben uj vigaszt, aggodalmamban uj béketürést.

Hányszor szállotta meg lelkemet az imádó testvérek

[1]) *Zsolt. 5, 8.*

körében és karában ama szent nyugalom, melyet a világ szórakozásaiban nem találtam.

Sietek tehát a közájtatosság helyéhez,

„itt letörlöm könyeimet s megyek rendeltetésem pályafutásán, a jobb s nemesb lelkek utján, merre eröm s inaim vihetnek.“

Mélyen érzem, hogy itt az Isten házában vagyok, tapasztalván, miként Istenem, az Ő szeretetének s irgalmának kifogyhatatlan bőségével leginkább e szent helyen vidámítja fel lelkemet.

S mindenek előtt e célból avatlak föl, ujonnan épült zsinagóga. Fölavatlak a mindenható Isten nevében és e gyülekezet egyakaratu megbizásából.

Isten háza légy és maradj nemzedékről nemzedékre, az Isten szeretetének bőségszarvát töltvén a hivekre, hogy ezek teljes szivükből szóljanak Dáviddal: *„Mily gyönyörü a te lakásod, seregek Ura. Kivánkozik és eped lelkem az Ur pitvarai után, hogy szivem és testem ujjongjanak az élö Istenhez. A veréb talál helyet és a fecske fészket, hová fiait helyezze, én találom oltárodat, Istenem és királyom!“* [1])

II.

T. hallgatók! Alapigénknél fogva a templom azért is az Isten háza, *mivel a hivek a templomban az isteni örömök folyójából merítenek*, itten leginkább megismerkedvén az Isten szent akaratával.

K. atyámfiai! semmi balvélemény, semmi önmegámítás, semmi ábránd ne homályosítsa elmélkedésünket.

Valljuk meg: a mint az Isten megért bennünket; akár a nap világosságában, vagy az éjjeli sötétségben;

[1]) *Zsolt 84, 2—4.*

MÚZEUM KÖNYVTÁRA PÉCS

akár a szárazföldön vagy a tengeren; akár csendes magányban vagy a vásár zajában szólunk hozzá; ugy mi is mindenütt hallgathatunk az Isten szavára, figyelhetünk atyai intelmére, megérthetjük szent akaratát.

S nem szól-e a világnak Ura mindenkihez, ki a világ eseményeit, változásait, fordulatait higgadt elmével szemügyre veszi?

Nem szól-e mindenkihez, ki az államok sorsára és kifejlődésére, a nemzetek felvirágzására és hervadására fordítja éber figyelmét?

Nem hangzik-e saját drága hazánk multjából és jelenéből az Örökkévalónak szózata: Ember fia! én akarom, hogy jog, igazság, törvény, szabadság s jó erkölcs lakjanak a földön?

Igenis, k. a., az egész világtörténelem tanusítja szent könyveink hirdetését: „*Ime, hatalmasan jön az Ur és karja uralkodik; vele van dija s előtte jutalmazása.*“ [1]) „*Az Ur örökké trónol, birószágra állitotta fel székét. Ő birálja a világot igazság szerint, itéletet hoz nemzetek felett egyenességgel. Ő az elnyomottak erössége, erösség a szorongatás korában.*“ [2])

És saját kebelünkben nem szól-e hozzánk az Örökkévaló? Hiszen minmagunkban hordjuk az Isten birószékét, hol tetteink és mulasztásaink, szándékaink és indokaink felett az itélet kimondatik: helyeslő vagy feddő, dicsérő vagy gáncsoló, jóváhagyó vagy kárhoztató, de mindenesetre részrehajlatlan és igazságos, végérvényes itélet.

Nem hiányzik tehát az alkalom, megismerkedni az Isten akaratával.

---

[1]) *Jesaj. 40, 10.*
[2]) *Zsolt. 9, 8 10.*

Azonban ismeritek, atyámfiai, az emberi szem rövidlátását. Ki közülünk volna képes behatolni az események csirázásába, az okok és okozatok láncolatába, a sors titkos könyvébe?

Szűk és korlátolt álláspontunkon gyakran kérdezzük: Honnét jön a sok rosz a világon, ha az Isten nem akar egyebet, mint jót? Miért engedi a Mindenható, hogy imitt-amott a gonoszság diadalmaskodjék, midőn a balsors csapásai sujtják az ártatlanságot?

Ily kérdések ostromolták a szent zsoltárnok keblét is.

De mit tőn Ászáf, hogy a kétkedés hullámzó habjait lecsillapítsa?

„*Bemegyek*", igy szólt, „*az Ur szentségébe, hogy felfoghassam a dolgok végcélját.*" [1])

Es Ászáf példáját minekünk is követnünk kell, ha a kételkedés kinjai alól felszabadulni s az Isten akaratát kalauzul megőrizni kivánjuk.

Mert ha az emberi ész, félreértések által tévutra vezettetve, a jó és a rosz feletti itéletben ingadozik: itt a templomban, hol a csalhatatlan és örök ész nyilatkozatai megfejtegettetnek, minden félreértés hátra vonul.

Ha a gondolatok és indulatok az ember kebelében bizonytalan tétovában vivnak egymással: itt, a templomban, hol a legfelsőbb akarat határozatai megmagyaráztatnak, minden tétovázás elenyészik.

Emberi törvények elavulnak, felfüggesztetnek, módosíttatnak. Az igazság és az erény törvénye, mely a templomban hirdettetik, évezredeken át érvényes volt, s évezredeken át érvényes fog maradni.

Változik az emberek kedve, mint az időjárás. Megvetik ma, a mit tegnap magasztaltak, s elfelejtik holnap,

[1]) *Zsolt. 73, 6.*

a miért ma fellángoltak. Az Isten akarata változatlan s az idő harcai közt rendületlenül megáll.

Menekülj tehát, óh lélek, az Isten szárnyainak árnyéka alá; menekülj az Ur szentélyébe!

Itt vigasztalva szól hozzád mennyei atyád: „*Az én gondolataim nem a ti gondolataitok s a ti utaitok nem az én utaim. A mint magasan áll az ég a föld felett, oly magasan állanak az én gondolataim a ti gondolataitok, s az én utaim a ti utaitok felett.*“ [1])

Itt felbuzdítólag és serkentőleg szól hozzád a végtelen törvényhozó: „*Hallgass, Izrael! az Ur a mi Istenünk; az Ur egyetlenegy. És szeresd Urad Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből s teljes erődből.*“ [2]) „*Ne légy boszuálló és ne engesztelhetlen néped fiai ellen; szeresd felebarátodat, mint tenmagadat, én vagyok az Ur.*“ [3]) *Hirdetve lön tenéked, oh ember, mi jó s mit kiván töled az Ur: az igazságot gyakorolni, az erényt szeretni és alázattal járni Istened előtt.*“ [4])

Itt bátorítólag szól hozzád a hazafiui remény: „*Közel van az Urnak kedve azokhoz, kik öt imádják és dicsőség fog lakni hazánkban. Szeretet és hüség találkoznak, igazság és béke csókolják egymást. Hüség csirázik a földből és igazság tekint alá az égből. Az Isten adja a jót s földünk megtermi gyümölcsét.*“ [5])

Itt nyilik szemed előtt a kilátás az örök béke korára, melyet az Isten csalhatatlan prófétái jövendölének.

Akkor földünk nem lesz többé „*a csalfa, gyilkos ember lakta föld, hol ember embert üldöz vad gya-*

[1]) *Jesaj. 55, 8, 9.*
[2]) *Móz. 6. V. k. 4.*
[3]) *Móz. III. k. 19, 18,*
[4]) *Mik. 6, 8.*
[5]) *Zsolt. 85, 10—13.*

nánt, s mohón elözve a halál kezét, idö elött sirkertet népesít".

Akkor a föld a csendes, szelid béke édenévé válik, hol „*nemzetek kardokból szántóvasakat, dárdákból kapákat, kaszákat és sarlókat készítenek; hol nép nép ellen nem emel fegyvert s nem tanulnak többé hadakozást.*" [1])

Akkor az egész emberi nem lobogóján fénylenek Malakiás próféta szavai: „*Vajjon nem egy atyánk van-e mindnyájunknak; vajjon nem egy Isten alkotott-e minket: miért legyünk hütelenek egymás iránt, megszegvén öseink szövetségét?*" [2])

Ez az Isten akarata, s ennek megismerése az, a mit a hivek az isteni örömök folyójából merítenek. S azért is megérdemli a templom, hogy Isten házának nevezessék.

S e célból is avatlak fel, ujonnan épült zsinagóga. Felavatlak a Mindenható nevében s e gyülekezet egyértelmű akaratából.

Nemzedékről nemzedékre virágozzál mint Isten háza, hol a hivek tisztán ismerik meg az Isten szent akaratát, életük hivatását, kötelmeik minőségét s terjedelmét, tökéletesedésük dicső pályáját, emberi méltóságuk díszes magaslatát.

Örömeid kiapadhatlan folyóján teljesüljenek Ezekiel próféta szavai: *A folyó mind a két partján különböző gyümölcsfa növekedik, melyről le nem hull a levél s ki nem fogy a gyümölcs. Minden hónapban uj gyümölcsöt teremnek; mert termékenyítö vizeik a szentségből erednek. Gyümölcsük eledelül, leveleik orvos-*

[1]) *Jes. 2, 4. Mik. 4, 3.*
[2]) *Mal. 2, 10.*

ságul szolgálnak",[1]) különböző lelki bajok gyógyítására s a lelki épség helyreállítására.

III.

T. hallgatók! A szent zsoltárnok azt is kiemeli, hogy a hivek a közájtatosság helyén *az élet kútforrását találják*, mert itt legmélyebben érzik az Isten igéjének hatását.

Ki előtt volna ismeretlen ezen hatás?

Hódítólag hat az isteni igazság, ha a szónok szivét eltölti s beszédét lelkesíti.

A keményt puhává teszi, a merevet hajlékonnyá, a hideget tüzessé, a halottat elevenné.

El lehet róla mondani, a mit a régiek egy dalnokról állítottak, hogy t. i. énekének bájos erejével fákat is tud mozgásba hozni.

Ugy van, k. atyámfiai. Az élő szó, a mint a lélekből kiszárnyal, irott emlék által nem pótolható. Csodákat mivelt a bibliai világban, s hatását tapasztalja a mai világ is.

De hol van az ige lakhelye, hol szeret működni leginkább?

A régi próféták korában különböző helyeken zengett az ige hirdetése: a jeruzsalemi templom pitvaraiban, a birák tanácsában, a nép gyülésein, köztéreken és utcákon.

Később zsinagógákban szónokoltak a néptanítók.

A próféták beszédei tetemes részét teszik a szentirásnak.

A zsinagógai szónoklatnak két ezer évi roppant kiterjedésű irodalma vagyon.

A régi világban Palestinában, Perzsiában és Alexandriában virágzott.

[1]) *Ezek. 47, 12.*

De a középkorban is dicsekedhetett a zsidóság jeles hitszónokokkal, nevezetesen Spanyolország, Portugallia, Olaszhon és Hollandiában.

Korunkban, a felvilágosultság és az átalakulás korszakában, napról-napra tágasb tért nyer a zsinagógai oktatás, teljesítvén az Istennek Jésajás által tett igéretét: „*És ez szövetségem velök, szól az Ur: lelkem, mely rajtad nyugszik, és igém, melyet szádba tettem, nem távozandanak szádból és ivadékaid szájából mostantól fogva mind örökké.*“ [1])

Hála az égnek! Mózes és a próféták tanítványai mai napig előszeretettel és lelkesedéssel seregelnek össze, hogy az Isten igéjére hallgassanak.

Nem csak azok figyelnek rá, kik zarándokságuk őszében vagy telében állanak; hanem azok is, kiket még az élet tavasza koszorúz. A férfikor és fiatalság, a nők és a hajadonok egyiránt szomjaznak az isteni ige hirdetése után.

Nem egy hallgató tanusítja, hogy a templomi oktatás megrepeszté a jeget, mely lelkén feküdt, s vidor patakként uj érzelem hulláma jár ereiben.

Mi pedig, az igének hirdetői, ezen üdvös eredményeket nem magunknak, hanem az Istennek tulajdonítjuk.

Az Isten késztet és mi engedünk.

Az Isten parancsol; s mi teljesítjük parancsát.

Vajjon az, a mit a szószéken tanítunk, eszünk szüleménye, értelmünk találmánya, okoskodásunk kifolyása? — Korántsem! Mi csak a jelen kornak tolmácsoljuk a régi igének értelmét és tartalmát, támaszkodván az Istennek Jésajás által tett igéretére: „*A mint leszáll az eső és a hó az égről, és oda többé vissza nem tér; hanem áztatja, termékenyíti és csiráz-*

[1]) *Jes. 59, 21.*

35167

tatja a földet, hogy adjon magot a vetőnek és kenyeret az evőnek: úgy leszen az én igém, mely számból kimegyen; nem tér az vissza hozzám üresen, hanem teljesíti, a mit akartam, és létesíti, mire kiküldöttem.“ [1])

Nem azért szólalunk föl, hogy az előadás bájával kérkedjünk; vagy a szónoklat művészeti szövevényével tündököljünk; vagy az élc kecsegtető játékaért magasztaltassunk: hanem azért, hogy meggyőződéssel, lángoló szűvel és szóval, és mély alázattal hirdessük bölcseségedet s jóvoltodat, Istenünk és Urunk! Ábrahám, Izsák és Jákob Istene!

Ha nagy gyülekezetben hirdetjük az igazságot; ha ajkainkat nem tartjuk vissza; te, Mindentudó, ismered lelkületünket. Előtted, ki a sziveket és a veséket vizsgálod, föl van tárva szivünk minden gerjedelmével, minden reményével.

Te segítsz, hogy a szivből eredő szó a hivek szivébe törjön magának utat.

Tenéked köszönjük, ha a mi hozzájárulásunk által is Isten házává válik templomunk, mely dicső nevét azért is megérdemli, mivel falai közt legmélyebben érzik szent igéd lelkesítő hatását.

S e lelkesítő hatás előidézésére fölavatom e szószéket a mindenható Isten nevében és e gyülekezet egyértelmű megbizásából.

„*Cseppenjen itten az oktatás, hulljon le mint a harmat a szónoklás: mint a zápor a füre, mint permeteg a pázsitra.*“ [2])

---

[1]) *Jes. 55, 10, 11.*
[2]) *Móz. V k. 32, 2.*

Engedje az Isten, hogy az oktatás, melyben a hivek e szószékről fognak részesíttetni, az Isten igéjének hű magyarázata s valódi kifolyása legyen, az elmét felderítvén, a szivet nemesítvén, az akaratot szentesítvén, a bánatot vigasztalás által enyhítvén, a szunnyadozó lelket felébresztvén, a felvilágosult vallásosságot a szivekben s a békét és egyetértést a gyülekezetben állandósítván.

De legyen e szószék egyszersmind őrhelye a polgári erénynek, a király iránti tántoríthatlan hűségnek, a lángoló, tettre kész hazaszeretetnek, a magyar nemzetiségérti kitartó lelkesedésnek, hogy teljesedésbe menjen e zsinagógán Haggeus próféta jövendölése: „*És betöltöm e házat dicsőséggel, igy szól az Örökkévaló.*“ [1])

IV.

A templom végre alapigénk szerint azért is az Isten háza, *mivel itt az Isten világosságában látunk világosságot*, és pedig oly világosságot, mely a mennyei jutalomra is veti sugarait.

T. h. A mennyei jutalmat, melylyel a lelkek Istene a jókat a siron túl megörvendezteti, csak sejteni vagyunk képesek.

Igaz ugyan, hogy nagyon vékony a válaszfal, mely a jövőt s boldogságát elborítja; de azért még sem áll hatalmunkban, titkait lefátyolozni.

Ki irja le az örökséget, mely a siron túl a jókra vár? ki tudja ecsetelni a csillagok feletti mennyországot? ki rajzolná a boldogság virágait, melyek az Éden kertjét ékesítik?

És ha egy festész a tavasz zöldjébe s a hajnal pirjába s a hold fényébe mártaná ecsetét; mondhatná-e: ime, ez az örökkévalóság hű képmása?

[1]) *Hagg 2, 7.*

És ha egy zenész a mennydörgés hatalmas morajját s a förgeteges tenger rohanó hullámzatát s az erdő énekeit s mindent, a mi zeng a természetben, összeolvasztaná; állíthatná-e: ime, ez a dicsőültek Hallelujája?

És ha egy építész hegyeket hegyekre, sziklákat sziklákra halmozna óriás palotává: dicsekedhetnék-e: ime, ezek az örök béke kapui, oszlopai, lakásai?

És ha egy aranymives a legtisztább gyöngyöket s a legritkább drágaköveket egy koszoruvá fűzné össze: kérkedhetnék-e: ime, ez a korona, mely az igazság és az erény győzedelmeskedő bajnokait diszesítendi?

Az ész megveti az összehasonlításokat, melyek az érzéki világból vannak véve, hogy láthatlant láthatóvá, hallhatlant hallhatóvá tegyenek.

„A próféták legragyogóbb jövendölései“, — igy szól a Talmud, — *csak a Messiás földi országára vonatkoznak; a mennyország fátyolát egy próféta sem lebbentette fel.“* [1])

De mindazonáltal az emberi lélek képes, sejteni a jutalmat, a boldogságot, melyben földi láncai lerázása után részesülend.

Irgalmas Teremtőnk lelkünk fenekébe ültette a tehetséget, melynél fogva előérzetünk lehet a túlvilági állapotról, ámbár ez érzékeink elől rejtőzködik.

Ily előérzet szól Dávid ömlengéséből: *„Azért örvend szivem s ujjong lelkem, s testem is biztosságban nyugszik. Mert nem hagyod át lelkemet a sirnak, nem engeded, hogy jámboraid enyészetet lássanak. Te tudatod velem az élet pályáját; az örömök bősége van szined előtt, jobbodban üdvösség mind örökké.“* [2])

[1]) *Sabb. 63, a.*
[2]) *Zsolt. 16, 9—11.*

Ily előérzet hangzik Ászáf szavaiból: „*Én, uram mindig nálad vagyok; te tartasz jobb kezemen. Gondviselésed szerint vezetsz engemet, s aztán elfogadsz dicsőségre. Ki van nékem a mennyben és melletted nem kivánok senkit a földön. Elenyészszék bár testem és szivem; szivem sziklája s az én részem Isten marad mind örökké.*“ [1])

De melyik hely volna legalkalmasabb, a túlvilági sejtelem és előérzet ébresztésére, felelevenítésére, táplálására?

K. a. A templom, az Isten szentélye, arra van rendelve, hogy az örökkévalóság szentélyének előcsarnokául szolgáljon; hogy a mennyei jutalom sejtelmét kiképezze, az öröklés előérzetét felfokozza; s az eszményi képet az ájtatos lélekhez közelebb állitsa.

Mert itt, hol az élet zaja elnémul, a házi gond hallgat, a szenvedélyek lecsendesülnek, az indulatok lecsillapulnak, s az emberi kedély egyensulyra jut; — itt isteni tanok és igéretek lángoló hirdetése és szent zsoltárok szivemelő éneklése között; — itt a lélek, lehullatva mindent, a mi nyomta, fensőbb világ felé emelkedik, s buzgó ájtatosságból áthatva, mennyei békének örvend, s mennyet visz magával földi pályafutására.

S e célból is avatlak föl ujonnan épült zsinagóga. A mennyei Jeruzsálem díszes pitvarának avatlak fel a mindenható Isten nevében, s e gyülekezet egyértelmű megbizásából.

E célból fölavatom örök lámpádat, hogy jelképe legyen ama világosságnak, melyet éjjeli sötétség nem vált fel többé, ama kioltathatatlan napfénynek, melyet a jóságos Isten ragyogtat azoknak, kik nevét tisztelik, s gondviselésében biznak.

[1]) *Zsolt. 73, 23—26.*

E célból fölavatom orgonádat, hogy mennyei zengzetet hangoztatván, az öröklét sejtelmének húrjait ujra s mindég ujra pendítse meg a hívek szivében.

Pécsi izraelita gyülekezet érdemes és tisztelt gondnokai, képviselői s tagjai, drága szeretett testvéreim! Hálával, örömmel, buzgósággal és szent ihlettel emeljétek sziveteket a seregek urához.

Uj zsinagógátok Isten házának föl van avatva.

Üdvözöljétek a fölavatott zsinagógát Jákob ősatyánk mondatával: „*Mily tiszteletre méltó ezen hely! Ez nem egyéb, mint Isten háza és a menny kapuja.*[1])

K. h. Zsinagógátok általatok épült, ezentul épüljetek ti zsinagógátok által.

Épüljetek kedveseim, a templom bőségétől felvidámulván, isteni örömek folyójából merítvén, a valódi vallásos élet kútforrását keresvén és találván, s az Isten világosságában látván világosságot. Amen.

Legyetek áldottak az Isten nevében, ki eget és földet alkotott. Áitatos gyülekezet! Az isten áldjon és őrizzen meg tégedet; ő őrizze e házat minden vésztől, minden kár és pusztulástól!

Az Isten világosítsa feléd arcát és könyörüljön rajtad. Ő könyörüljön a felserdülő ifjuságon s azokon, kik oktatása és nevelése körül fáradoznak!

Az Isten fordítsa feléd arcát és adjon neked békét!

Az Isten adjon háborgatlan békét felséges királyunknak és drága hazánknak, a törvényhozásnak, a törvénykezésnek s a közigazgatásnak, a népeknek és a hitfelekezeteknek.

Az isten adjon háborgatlan békét az egész emberiségnek.

---

[1]) *Móz. I. k. 28, 17.*

Az Isten boldogítsa dús áldásával Pécs városát, hatóságát, lelkipásztorait, polgárságát, munkásságát, közhasznu intézeteit és társulatait, hogy napról napra jobban virágozzék jólétben, egyetértésben s magyar hazafiságban!

Az Isten adjon békét mindenkinek, ki jelenléte által ünnepélyünk iránti részvétét tanusította; ő adjon békét minden háznak s minden szívnek, békét derűben, békét boruban, békét az életben, békét a halálban. Amen.

35167

H. PÉCS